

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetés helyben, vidéken:
1 óra 1-50 K | 1 óra 2 K
1 évre 18 K | 1 évre 24 K
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent István-tér 1. Telefon 208.

Felolós szerkesztő: Hajós József.

A visszavándorlás előkészítése.

Megközelítő becslés szerint a háború előtt körülbelül egymillió magyar állampolgár volt az Unióban. Az amerikai háború kitöréséig ezeknek általában nem volt valami rossz dolguk, mert — beérkezett jelentések szerint — többnyire jól kerestek és sok pénzt tettek félre.

Változott azonban a helyzet amióta Wilson megütözte a háborút a központi hatalmaknak. Azóta visszaérkezett konzuljaink jelentései szerint az amerikai magyarságban örvendtesen fogadják a visszavándorlási kedv. Hazakivánczlik a magyar, hogy a háború után Magyarországot viszontlíthassa, hogy meg akarított pénzéből földet vagy házat vegyen Ithón. A magyaron kívül főleg a horvát és szerb elem kívánczok vissza, míg a cseh-tót vagy oláh nemzetséget kívánczoltak többnyire továbbra is kinn akarnak maradni.

A belügyminiszter ériumban azon tanácskoznak most, hogy miként lehetne meg a vissza-vándorlást a földet, hogy a visszatérőknek némi földet vagy legalább is bérlelet biztosítsanak. Az ipari és mezőgazdasági munkásokra vonatkozólag pedig az a belügyi kormányzat intenciója, hogy a munkaközvetítési központosítási ami ellen viszont a földművelésügyi kormányzatok vannak aggályai.

Utasítani fogja a kormány a vidéki közigazgatásihatóságokat, hogy a visszatérőkkel különösen jöndülmény és előzetes engedély nélkül ne fogadják a magyarországi földművelésügyi vizsgálatot új hazájába.

Tervezik a gyűlekezési és szőlészabadság legliberálisabb kezelését, mert a hazatérők százezrei ehhez hozzászóltak. Készen állnak helyes törekvése az a kormányzat.

Talán azt is meg lehetne csinálni, hogy minden nagykorú visszavándorlónak különösen az Amerikából érkezőnek, nyomban a visszatérésük szavazati jogot adjunk, mert ha ő választópolgár volt Amerikában, akkor az akar lenni édes hazájában is. Az Amerikából való visszatérési pletka valószínűleg a belügyi minisztérium fogja csinálni. A konzuli jelentések azt mondják, hogy mintegy 3—400.000 magyar akar a hadilálapot megszüntetése után nyomban hazatérni.

A többtermelés és az eső.

Hozzászólásában —y ur ezt írta: „Egy a bökkendő: nem tudunk esőt csinálni, akkor ami kor kellene. Itt van a kalya eltemetve; nem is ám a tudat lasságunk, vagy pláne maradi ságunkban.”

Az késégtelen, hogy esőt nem tudunk csinálni, sőt a természettudományok mai állását tekintve azt kell mondanunk, hogy nem is fogunk tudni esőt létesíteni, mert az ember a rendelkezésre álló fejlett technikai készültséggel sem képes az esőt létesítő légzőri tényezőket úgy befolyásolni, hogy azok emberi beavatkozásra esőt eredményezzenek. A vízárskodás kompromitálja a tudomány komolyágát!

És ennek dacára azt vélelem, hogy mi a földművelésben igenis maradiak vagyunk, a modern berendezésekkel bíró földművelő államokhoz vi zonyitva.

Esőt azok sem tudnak csinálni, de megtesznek minden lehető, hogy az esőt természet-öntözéssel pótolják. Ime néhány példa: A múlt évben a szövetségi híres Herford német városban, a tartós szárazság idején a város önkéntes tűzoltóság sorra bejárta a csekkendőkkel a mezőket és kerteket és sorra öntözta azokat. Természetesen ezt csak a vizutak és csatornák mentén fekvő földeken tehetők, Eleinte kézi erővel vágzták az öntözést, később modern gépekkel hajtották a feckendőköt. Ez a módszer be vált a elterjedt; Németországban sok helyen alkalmazták a földek nagyarányú öntözését, külön e célra szerkesztett gépek segítségével.

Három féle ilyen öntözőgépet alkalmaznak: a Rodáz, Hartmann és a Szepekowski fészt. E gépek főalkatrésze egy centrifugális szivattyú, melyből a fővezeték kifutul a ehhez több mellékes kapcsolódik s így az oldalt elterülő földeknek is jut a mesterséges öntözésből. A fővezetékbe több csövet lehet bekapcsolni, az öntözendő terület nagyságához mérten.

Mintha hallanám a termelőket körüsbán közbeszólni: Ez az öntözési módszer ráfizetéssel jár!!
Éppen nem! — Az ily negy szabású berendezéssel való öntözés gazdaságos értékesítését mutatja e statisztika: Németországban kísérletképen egy hektár burgonyaföldet öntöztek meg ily gépekkel. Az eredmény

az önköltségek levonásával 600 márka volt, a meg nem öntözött hasonló nagy burgonyaföld hozadékával szemben. Kiszámították hogy egy köbméter mesterséges „eső”, vagyis öntözött víz 7—8 pfennigbe kerül, ebben már benne van a szorosan vett üzemkiadás, az esőtelep berendezésének amortizációja és a jó karban tartása is. Ily öntözés sehol elérhető hozam köbméterenként 11—50 pfennigre számítható, tehát így a nyereségszámla javára jelentékeny összeg íródik. A mesterséges öntözés e módja alkalmazható gabonára, burgonyára, répirra, konyhavegyeményekre stb.

Németországban az első öntözőtelepet 1910-ban létesítették, 1914-ben már 20 birtokot öntöztek így. Es nálunk? Lpáttal locsolják a vizet a konyhakertekben, vagy kannával öntözik a veteményeket. Nagyobb kertészetekben az ököri vizet gyűjtő csövek egy lóerő tartja mozgásban. Ennek az éhhalállal küzdő girhes gebének a „lóereje” százasalmas jelképe a mi hátramaradt konyhakertésztünknek, mely ráadásul inkább szerb bolgár kertészet, de nem magyar.

Mily kevés gazdasági érzékel bennünk mindaznak a városok csatornavizével az u. n. szennyvizet. Pedig ezt külföldön sok helyen ügyesen felhasználják a többtermelés érdekében. Köztudomású, hogy a csatornák szennyvizében igencsak szerves anyag van, mely kiváló trágya ként szerepel, ha a földekre jut s nem vezetik a folyamokba. Hogy a csatornalé szennyvizet, valamint mily módon s mily teljes mértékben veszi fel a föld, arra például említhetem azt a tény, hogy a párisi csatornaléval öntözött gennevil-hérsi mezőkön, melyeket meg alagsóövezetek az alagsóövekből kifolyó, tehát a talajon át megszárt viz, mely előzőleg szennyviz volt, a talajon való átárvárgás után tisztább, mint Páris vízvezetéki vize. A szennyviznek ily módu öntözése révén az emberi táplálóanyagok egy része s egyéb szervesanyagok visszakerülnek a földre s így a földből folytonos körfolyamában új fenyszéset s új táplálóanyag létesül.

Önként érhető, hogy az öntözés imént említett módjainak megvalósítását nem a saját erejére hagyott kiegészítők várjuk. Az államnak kell hatha-

tós segítőkezet nyújtani. Né hány nappal ezelőtt a vonatban volt alkalmam beszélni olyan magyar emberrel, ki a háború előtt Ausztráliában farmer volt. Elmondotta, hogy ott a letelepedőket a legmodernebb gazdasági gépekkel látja el az állam. Így tudnak sokat termelni.

A mezőgazdasági többtermelés gyakorlati megoldása hazánkban akkor válnék valóra, ha az öntözési eljárás az állam és a nagybirtokosok, valamint az egyesült kisbirtokosok modern viziművekkel szervesnek. Ha irányban pedig hazánkban eddig még mi sem történt. Pató-páloskodunk!

Nos és mi ezért nem vagyunk maradiak?? Hajós.

HIREK.

— Nyugalomba vonul. Szepessy Géza, a városi felsőbbtelepiskola igazgatója, mivel a leányiskolát leánygimnáziummá szervezik át, a közel jövőben nyugdíjaztatását fogja kérni. — Anyagi rekompensációképen a szervezendő Hadigondosok Népizoda vezetőségét foglalt kiavazni, amely állás évi 3000 koronára javadalmazást biztosít.

— Fejérmege árvaszéke elhatározta, hogy a feltételek alatt álló gyámpénztárból kölcsönöket újból folyósít 5 százaslékos kamat mellett. A feltételek az árvaszéknél, vagy a községi Bőljáróságoknál tudhatók meg.

— A múzeumegyület felolvasó estéjére a Fejérmegeyi és Székesfehérvári Múzeum Egyesület felkérésére az Jávára Gróf Könyvtára Lejosa ur, afrikai utazó, ki több évet töltött Monélikában, beszéltnél császár udvarában, a f. hó 19 én (kedden) d. n. 8 órakor a főgimnázium dísztermében saját felvétel alatt készült, vetített képekkel felolvasást tart. Belépődíj 2 K. Jegyek Klöchner József könyvkereskedésében kaphatók.

— Hir a román király lemondásáról. A Handelsblad-nak jelentik: Ferdinand román király Károly herceg trónörökös javára lemondott. Egy másik jelentés pedig arról számol be, hogy Ferdinand királyt megfosztották a trónjától s egy Cantacuzene herceget kiáltottak volna ki a Beszarábiával egyesített Románia királyává.

— Öngyilkos csendőrtörzserőster. Horváth Károly csendőrtörzserőster szerdán délelőtt a csendőrség ruhakáptárában főtöltte magát. Teltének oka ismeretlen.

Egyes szám ára 6 fillér.

— Földes Béla javaslatát. Földes Béla átlagmunkaadási miniszter nyilatkozott, hogy a felhasználható hazai készlet pótlására és a magyar iparnak a külföldi szén-behozatalól való függetlenítése érdekében a vízben rejlő energiák tervszerű felhasználása céljából törvényjavaslatot készít. Hír szerint az erre vonatkozó javaslatot Ziperovszky Károly, Söptéz Sándor műegyetemi tanárok, Papp Károly geológus és Roller Benő mérnök elkészítették és a képviselőház egyik legközelebbi ülésén betervezték. A javaslat szerint a miniszter őrás villamos centrumokat akar létesíteni az ország minden területén, ahol erre alkalmas vízterő van, másrészt pedig az a terve, hogy minden széntelep mellett hatalmas áramfejlesztő művet építtet. Így például Budapestet úgy akarják elektromos energiával ellátni, hogy a főváros villamos műveit kiterjesztik és az áramszolgáltató telepeket a budapesti közszékházak mellett Pilisvörösváron, esetleg Pilis Szentivánon építenek meg, amivel megtakarítanak az ottani bányákból hozott szénmennyiség fuvardíját, hasonló telep építne a Zsitvanygyében, az ottani szénmedence területén és ehhez csatlakozna a Béga csatorna esetét áramfejlesztés céljára használnák föl.

— Liszt. Az O. K. H. 7 vaggon gabonalisztet és 2 vagon kukoricát lisztet utalt ki Székesfehérvár város közfogyasztására.

— A hetes bizottság ülés. Tegnap számunkban hírt adtunk róla, hogy a közgyűlés által kiküldött hetes bizottság ülést tartott, melyen az állami háborús segélyben nem részesült városi alkalmazottak segélyügyét tárgyalta. A bizottság a számvétség által kiszámított háborús segélyt meg szavazta, kivéve Alapi Nándor és Kúiser Ignác városi alkalmazottakét. Nekik a fizetésükhöz mérten javasolt segélyt juttatotta. A bizottságnak ez a szakkérdésére pár ezer korona megtakarításával semmi esetre sem szolgál a munkával amugy is túlterhelt városi alkalmazottak munkakedvének fokozására. Remélhetőleg a közgyűlés nem fog kivételt tenni s az igazságnak megfelelő mértékkel fog mérni.

— Szabóból nagykövet. A montpéteryvári maximalista kormány Holtmann szabót, aki eddig Londonban élt, kinovozta párisi nagyköveté.

— Fejérmegyei közigazgatási bizottsága tegnap ülésén az albizottságokba, amelyekbe a múlt hóban Sréchenyi Viktor grófot választották be, Sréchenyi gr. lemondása folytán most Szávis Miklóst választották. A szokásos havi jelentéseken kívül figyelemreméltó tárgy nem történt. Fejérmegye gazdasági viszonyáról Körmendy Péter gazdasági főigazgató ezt jelentette: A vetések eszéig jól teltek és szármottevő fagy és rovarok nem észlelhető. A gazdasági munka tárgya és laboratória és az állatállomány gondozására szorítottak. Az állatállomány kiterjesztésére a megrendelésre álló szállítás harmány és száma csak szűkösön lesz elegendő és az erőtakaromány hiánya miatt az állatok kondíciója általában rossz.

— Ostromállapot Oroszországban. Egész Oroszországban kihirdették a szigorított ostromállapotot. A pestis és kolera nagy arányokban terjed. Pétervárot napjában 600 ember hal meg. Új zavargások voltak.

— Műkedvelő előadás Adonyban. F. hó 7 én a Ker. Sajtó javára a leánykongregáció tagjai előadták az alábbi szindarabot, az előadás kitűnően sikerült úgy az erkölcsi, — mint az anyagi téren. Vasárnap közkívánatra megismételték. Műsor: Kard és róza, Ózsi róza hervadás volt énekelte: Juhász Irma. „Az apróhirdetés.” Vigjáték 2 felvonásban. Szereplők voltak: J. Misch Gizella, Juhász Gizella, uhász Irma, Viny Irma, Fekete Irén, Vény Kata, Tischner Teréz, Szeill Irén Csévai Júlia, Lint Anna, Mészáros Julis, Miskó Irma. Az énekeket kísérték: cimbalmon: Szeill Margit, hegedű: Kurucz Endre. Sajnáljuk, hogy e hírt nekünk elkéste hozta a pósta.

— Adomány. A Katolikus Háziasszonyok Egyesületének Missziócsig István és neje 10 koronát adományozott melyért az egyesület nevében köszönetet mond öv. Szűcs Kálmán pénztáros.

— Új részvénytársaság. Kezdetben szempontból fontos és piacunkra nézve örvendetes hírről számoltunk be. Ugyanis a Székesfehérvári Takarékpénztár és az Általános Bank és Takarékpénztár r. t. közreműködésével a helybeli piacon már évtizedek óta feunálzó jó hírnevű Pető Miksa fűszer nagykereskedő cég szármolva a jövő fokozott követelményeivel, részvénytársasággá alakul át. A részvénytársaság 500.000 korona alapítókével tervezetik és annak vezetésére továbbra is sikerült Pető Miksát megnyerni, aki közismert agitátor és emellett szomszédgárol. Az alapítási tervezetet mai számunkban közöljük, és amint halljuk az alapító intéze teknel a részvényjegyzés már eddig is nagy érdeklődés mellett folyik. Tekintettel a rövid aláírási határidőre ajánlatos, hogy az érdeklődők mielőbb jegyezzenek.

— Adomány. A tudóbiajok részére N. N. 10 koronát küldött szerkesztőségünkbe. Rendelési helyére juttattuk.

— Keresztény feminizmus. A Szociális Missziótársulat klubja részére az 1918. évi programot állított össze, amelyben erősen előtérbe lépnek a keresztény világnézet alapján álló feminista törekvések. A társaság felhívja többi negyvenhárom szervezetét, hogy a már megírók mintájára ők is látszanak minál előbb klubot és gondoskodjanak arról, hogy a mostani politikai fejlemények között tagjaikat alaposan tájékoztassák a nőmozgalom és feminista gondolatokról és kérdéseiben. Hogy ezt a célt a társulat minél hatékonyabban szolgálja. A Keresztény Nő című lapját, amely eddig havonként jelent meg, két-hetente megjelenő újságként alakítja át Magyar Nő címmel s ez a lap lesz a keresztény feminista mozgalom orgánusa.

— Bántet a rendőrség. Krusz Lajos Királykut u. 21 sz. 120 kor. Kocsi G. Nándor. Határszélmalom 50 kor. pénzbüntetést kapott közlélemezési kihágásért.

— Segítségért. Egy végső nyomorban lévő család kilt segítségért a jószívű emberekhez. Az apa évek óta beteg, mozdulni sem tud, az anyja is ágyának dült. A betegek gondozója a legidősebb fia, aki 13 éves kivüle van még 5 kisebb gyerekek. Fittetlen szoba, végleges elhagyottság. Adományok kiadó hivatalunk (Egyházmegyei nyomda) közveit s lapunk nyugtáza.

A szegény család részére ma újban a következők adakoztak: Maroshegyi 20 K, Vértes Aladárné 10 K, Kenyeres Imre tanító 10 K, H. I. 10 K, X. Y. 8 K, Kneifel Irma 5 K, N. N. 4 K, N. N. 2 K, N. N. különféle élelmicikkeket és N. N. lisztet.

— Szepítő, májolt pörbenés arcútszátatlanság ápolására biztos hatáson szer a „Korona tejkrem” (ezelőtt Crème de Laktaine), mely párszor használat után az arcot bársónysimává és hófehérre teszi. Egy kis tégely 1.50 K. Nagytégely 3 K. Kapható Szűcs Róbert gyógyszerárban.

Köhögés ellen kitűnően bevált háziors a Störk-pasztilla. Egy doboz ára 1 korona. Kapható: Szűcs Róbert király téri gyógyszerárban.

Szinház.

Falussy István hírtelen közbejött betegsége miatt az igazgatóság kénytelen a műsort megváltoztatni. Csütörtökön a Nebántsvirág operett kerül színpadra. Pénteken: Három a kis lány 25. jubilaris előadása lesz, szombaton pedig a Vandergelk szíkszony előadása következik. Szombaton délután: Heidebergi diákélet.

Alapítási tervezet.

1. Székesfehérvárott egy Részvénytársaság alapítása tervezetik, mely a helybeli Pető Miksa bejegyzett cég, fűszer nagykereskedést megveszi és ezen üzletet tovább folytatja.

2. Részvénytársaság cég leendő magyarul: „Pető Miksa Részvénytársaság.” németül: „Max Pető Actiengesellschaft.” horvátul: „Maximilian Pető Dioncarsko Društvo.” Székhelye: Székesfehérvár.

3. A vállalat célja: mindennemű fűszer, délyízülmölcs, élvezeti- és háztartási cikkek, műszaki, festék- és vegyi anyagok, zsiradék, olajok, papír, rövid és norinbergi áruk; kötött-; szövött-áruk, galanterie, játék, disz. és diszmutárukkal való kereskedelem.

4. A Részvénytársaság bizonytalan időre alakul.

5. A társaság alapítókéje 500.000 korona, mely 2500 darab egyenként 200 koronáról és bemutatóra szóló részvényeknek jegyzéséből alakul.

A részvények jegyzése az alulírott alapító által kibocsájtott aláírási íveken történik, s hogy a Részvénytársaság megalakíthassék, legalább 300.000 korona n. é. részvények jegyzése köztetik ki.

Az aláírás az illető részvényaláíró nevének, a jegyzett részvények darabszámának és azok

összes értékének világos feltüntése mellett történik. Az aláírással vállalt átvételi kötelezettség utólag nem vonható vissza.

Minden aláírt részvény nevértékének 30 %-a az ívartó, illetőleg az alapítók kezéhez készpénzben lefizetendő. A hátralékos 70 %-beizetése iránt az alakuló közgyűlés fog határozni.

6. Az aláírás zárhatárideje 1918. március 15. mely határidőtől számított 8 napra vagyis 1918. március 23 ra a Keresk. Törv. 154. § a határozmányához képest az aláírók az alapítók által a Pető Miksa féle üzleti helyiségében (Nádor utca 15.) délután 4 óra kor tartandó alakuló közgyűlésre összehívhatnak.

7. A Részvénytársaság Pető Miksa urnak az üzlet átadása és felszerelése fejében az alapítók által megállapított 60.000 korona az a Hatvanezer koronát fizet részvényekben, míg a megalakulást követően a társaság az üzletben meglevő összes árukat napi árban meg és átvenni értékét készpénzben kifizetni tartozik.

8. Az alapítók fenntartják maguknak a jogot, hogy tulajgyés esetén a részvényjegyzéseket belátásuk szerint redukálhassák, továbbá fenntartják azt a jogot, hogy az első igazgatóságot kinevezhessék.

Kelt Székesfehérvár, 1918. febr. 4

Székesfehérvári Takarékpénztár.
Pető Miksa.
Általános Bank és Takarékpénztár r. t.

APRÓMIBETÉSEK

A gázgyarban napszámosok havi 210 korona fizetéssel felvéteinek.

Egy házhely a Lovóóde-utcában a javítóintézetnek szemközti eladó. Tudakozódni lehet Hal tér 15.

Kisebb bejárók irányi délelőtti órára felvétetik. Trányi utca 12. szám alatt.

Aránia-szinház

Szerdán és csütörtökön, február hó 13 és 17-én:

A KOLOSTOR ARNYÉKÁBAN.

LEDA GEYS főszereplésével.

Dráma 5 felvonásban.

Kiegészítő pótműsor.

Előadások fél 7 és fél 9 órakor.

RENDES HELYÁRAK.

Apolló-szinház.

Szerdán és csütörtökön, február 13 és 14-én:

Franz Hofler-filmorozat 11

ZENGŐ AKKORDOK.

Dráma 3 felvonásban.

Főszereplők Frida Richard,

Fritz Achterberg.

Remek pótműsor.

Előadások: 6 és fél 9 órakor.

RENDES HELYÁRAK.